

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 12.9.2018
Sayı : 171

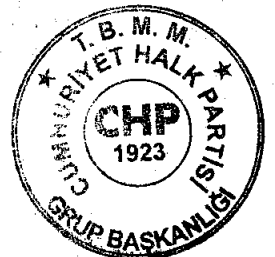
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Basın Kanunu ile Ceza Muhakemeleri Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi ile Gerekçesini Ekte Sunuyorum.

Gereğini arz ederim.

İstanbul Milletvekili
Mahmut TANAL

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Anayasa İnsan Hakları İzleme
Esas Komisyon	Adalet
Tarih :	15 Ekim 2018
Esas No:	2/1013

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BSK. LİGİ
14 Eylül 2018
Numara:

TBMM GELEN EVRAK
14 Eylül 2018
No: 351374
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

Genel Gerekçe

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında basın hürdür ve sansür edilemez ifadesi m.28'de yer almıştır. Anayasal ve uluslararası sözleşmelerle de Türkiye Cumhuriyeti'ne basın hürriyetinin tesis edilmesi ve korunması için görev ve yetki tanınmıştır. Basın hürriyetinin sağlanması için her türlü tedbir alma görevi Devlete verilmiş olduğundan basın mensuplarının haber yapma hürriyetleri ve vatandaşların bilgiye erişim haklarının tesisi için basın yayın hakkı özel korumaya alınmalıdır. Bunun için kullanılacak en temel yöntem ise, haber yapan kişilerin haber yapabilmesi için uygun koşulların sağlanmasıdır.

Basın Özgürlüğü konusunda araştırmalar yapan ABD merkezli "Freedom House" derneği verilerine göre Basın özgürlüğünde en hızlı düşüş yaşayan üçüncü ülke olan ve sınır tanımayan Gazeteciler Örgütü verilerine göre 2014 yılı Dünya Basın Özgürlüğü Endeksinde 180 ülke içinde 154. Sırada bulunan Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratikleşmesi için Devletin hamlelerde bulunması ve koruyucu tedbirlerde bulunması gerekmektedir. Özgür basın ve bireylerin haber alma hürriyetinin oluşturulması bakımından Devletçe koruyucu tedbirlerin alınması şarttır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile Avrupa Sosyal Şartında yer alan hükümlerle koruma altına alınan ve temel insan hakkı olarak kabul edilen Basın ve Yayın Hakkının Korunması için Türkiye Cumhuriyeti'ne söz konusu metinler ile yükümlülükler yüklenmiştir. Bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi ve yer alan hükümlerin hayata geçirilmesi için alınması gereken bazı tedbirler bulunmaktadır.

Anayasa'nın Basın ve Yayınla ilgili hükümler babında yer alan Basın Hürriyeti kenar başlıklı m 28/3 hükmünde yer alan "Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır." Hükmünden de açıkça anlaşılabacağı üzere Devletin özgür basın için her türlü tedbiri alması gerektiği açıktır. Bu sebeple basın mensuplarının meslekleri ile ilgili yapılan yargılamalarda tutuksuz yargılanması ve basın mensuplarının her türlü dış tehditten korunması gerektiği açıktır. Ancak mevzuat sistemi söze konu tedbirleri almaktan uzak ve hatta bu tedbirlerin alınmasını engelleyici niteliktedir. Söze konu tedbirlerin alınması için Devletin basın özgürlüğü ve bireylerin haber alma hürriyeti ile devletin tüzel kişilik hakları karşılaştırıldığında devletin bireysel özgürlüklerden yana tavır alması haliyle devletin demokratik devlet yapısına sahip olduğu kabul edilebilir. Anayasa'nın Cumhuriyetin temel nitelikleri kenar başlıklı m.2'de devletin demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir.

Anayasa'nın Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti kenar başlıklı 26. Maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü Meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir." İfadesi ise salt habere ilişkin bir önlem olup haberciye ilişkin bir sınırlama değildir. Kaldı ki Avrupa İnsan Hakları sözleşmesi m10'da Anılan "Herkes görüşlerini açıklama ve anlatma özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kanaat özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir alma ve verme özgürlüğüne de içerir. Bu madde, devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine bağlı tutmalarına engel değildir" hükmü ile de açıklığa kavuşturulmuştur.

Basın mensuplarının yaptığı haberler dolayısıyla defaten tutuklanmış ve kimi zaman hüküm giymiş, çoğunlukla hüküm giymemiştir. Mesleklerinin ifası söz konusu iken sırf mesleki faaliyetleri dolayısıyla tutuklu yargılanmaları ise, basın mensuplarının mesleklerini ifayı mümkün kılmamaktadır. Basın mensuplarının meslekleri dolayısıyla tutuklu yargılanması ise devletlerin demokratik olma ya da demokratik olmama noktasında aldıkları bir tavidir. Basın mensubu kişilerin mesleki faaliyetleri dolayısıyla tutuklu yargılanması olgusu ise anti-demokratik bir tavır olmanın ötesine geçmemektedir. Basın mensuplarının mesleki faaliyetleri dolayısıyla tutuklanması olgusu, devlet gücünün devlet otoritelerince hovarda kullanımından başka bir tutum değildir.

Basın mensuplarına mesleki faaliyetleri dolayısıyla yapılan yargılama süresince getirilecek olan tutuksuz yargılama, hukuki dokunulmazlık demek değildir. Basın mensuplarını yargılanması herhangi bir prosedüre bağlanmamıştır. Basın mensubu kişilerin mesleki faaliyetleri sırasında nefret söylemi, hakaret, yalan haber, devlet sırlarını ifşa, casusluk gibi eylemler haber içeriğinde olan olaylar ise, yargılama sonucunda kişiler hüküm alabilecektir. İfade özgürlüğü kavramı, masumiyet karinesinin en hassas uygulanması gereken olgu olmalıdır. Öyle ki Voltaire "Senin düşüncelerine katılmıyorum ama düşünceni özgürce ifade edebilmen için canımı bile veririm" ifade özgürlüğünün dokunulmaz olduğunu ifade etmiştir. Türkiye'nin demokratikleşme hamleleri arasında basın özgürlüğü başı çekerse ve düşüncenin her türlü ifade edilebilmesi sağlanabilirse amaçlanan gerçekleşecektir. Öyle ki uluslar arası arenada da Türkiye'nin hamleleri ciddiyetle izlenmekte ve Türkiye'nin imajı yaşananlar çerçevesinde zedelenmektedir. Öyle ki; Türkiye AB normlarına uyum sağlama çabasında olan, AB tam üyelik için mücadele eden devletler arasındadır. Yarım asırlık bu mücadele muasır medeniyetler seviyesine ulaşmanın aracıdır.

Siyasi aktörlerin, devlet otoritesini kullanan kişilerin medya sahipleri üzerinde uyguladığı sistematik ve düzenli baskılar, devlet otoritesinin elindeki gücün kötüye kullanılması dolayısıyla pek çok medya kuruluşunun kuruluş felsefesi olan özgürlük, bağımsızlık ve tarafsızlık ilkesinden uzaklaşmış ve siyasi aktörlerin devlet gücünü kullanarak medya sahiplerine sopa göstermeleri, ekonomik ve ticari korkutmalarla göğüs geremez olmuş, hatta kimi zaman söz konusu korkutmalarla mücadele etmekten bu tehditleri defetme çabasına girilmesinden asıl işleri olan "Haber"i yapamaz hale getirilmişlerdir. Basın özgürlüğüne "terör örgünü mensubu olmak, devletin sırlarını ifşa etmek" gibi uydurma gerekçelerle müdahale edilmeye başlanılmıştır. Alınan kelimeler adeta yapılan müdahalelere birer kılıf olmuştur. Basın mensuplarını mesleklerinden yıldırma için yapılan şantajlar ve baskılar mesleğin ve temel hakkın özüne müdahale eder hale gelmiştir. Gazetecilik mesleği ile uğraşan kişilerin meslek onuru dedikleri bağımsızlık, tarafsızlık ve özgür olmak basın yayın yapan kişilerden uzaklaştırılmış durumdadır. Basın özgürlüğü, siyasilerin ve devlet otoritesini kullanan kişilerin tutumlarına göre şekillenir hale getirilmiştir.

Basın mensuplarının tutuklu yargılanması kavramı sansür ile eşdeğerdir. Sansür ya da tutuklu yargılama; ifade özgürlüğüne tahammülün olmamasının tezahür etmesi durumudur. Suç olgusunun karşısında cezai müeyyide var iken, haber yapma iddiasıyla mukim olan kişileri tutuklamak düşüncüyü yayma hürriyeti ile bağdaşmamaktadır. Basın mensubu kişilerin tutuklu yargılanması olgusu masumiyet karinesine verilen büyük zarar, ifade özgürlüğü ile haber alma hürriyetinin önünde büyük engeldir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE -1- Basın mensupları kişilerin meslekleri dolayısıyla tutuksuz yargılanması hedeflenmiştir. Masumiyet karinesinin ve basın yayın hakkının özüne dokunan sınırlamaların ortadan kaldırılması için tesis edilmiştir. Anayasa m 28/3 te anılan Devlet; basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır” ifadesi amir hüküm olması sebebiyle de bu tedbirin meşruiyet zemininde inşa edilmiştir.

MADDE -2-

Demokratik devletlerin uyguladığı pek çok demokratik argüman vardır. Ancak tutuklama demokratik terazilerde dengeleri sarsıcı nitelikte olduğundan son çare olarak başvurulması gereken bir güçtür. Adli ve idari her türlü tedbiri uygulamak olanağı varken tutuklama tedbirini uygulamak hak ve menfaatler dengesine aykırıdır. Öyle ki gazetecilerin/basın yayın mensubu çalışanların tutuklanması ile birlikte bilgiye erişim hürriyeti son bulmaktadır. Anti-demokratik uygulamaların ilk adımı bilgi erişimini ve gerçek habere erişimin önlenmesi olduğundan bahisle basın mensubu kişilerin mesleki faaliyetleri olan yaptıkları haber dolayısıyla haklarında başlatılan soruşturma veyahut kovuşturma esnasında tutuklama kararı verilmemelidir. Dolayısıyla genel prensip olarak son çare olarak uygulanması gereken tutuklama, basın mensupları bakımından uygulama dışı bırakılmalıdır.

Basın mensuplarının yapmış olduğu haber; niteliği itibariyle gizli kalması gereken bilgi ya da belge, usulünce karar alınmış devlet sırrına ilişkin bilgi ve belgeler, ülkenin ekonomik çıkarlarına ilişkin bilgi ve belgeler, istihbarata ilişkin bilgi ve belgeler, adli ve idari soruşturmaya ilişkin bilgi ve belgeler, özel hayatın gizliliğine ilişkin bilgi ve belgeler, ticari sır, haberleşmenin gizliliğine ilişkin bilgi ve belgelere ilişkin yasal koruma sistemi, haberin yapılması ve yayımlanmasını engelleyici nitelikte tedbirler olup somut bir zararın doğumu ile birlikte yargısal müeyyideler söz konusu iken tutuklama tedbiri son derece orantısız bir tedbir olmaktadır .Tutuklama tedbir olması gereken bir olgu iken uygulamada birer yaptırıma dönüştürülmüştür.

MADDE 3- Yürürlük Maddesidir.

MADDE 4- Yürütme Maddesidir.

BASIN KANUNU İLE CEZA MUHAKEMLERİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- : 5187 sayılı Kanun'un 3. Maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir

"Söz konusu sınırlama habere ilişkin tedbir niteliğindedir. Mahkemelerin vermiş olduğu tedbir kararlarından başka bir sınırlama getirilemez. Alınacak tedbirler kapsamında haberi yapan basın mensubu kişi tutuklanamaz."

MADDE 2- 5271 Sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu m101. Maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

(6) Mesleki faaliyeti dolayısıyla hiçbir basın yayın kuruluşu mensubu tutuklanamaz.

MADDE 3- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe gire.

MADDE 4- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

